

Леонід Іванович підготував 6 кандидатів біологічних наук. Читав курси лекцій «Радіо-екологічний моніторинг» у Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка, «Алгебра і геометрія орієнтації тварин» — у Лейпцизькому університеті (ФРН), «Біо-нічні дослідження на комах» — у Нанкінському університеті авіації та астронавтики (Китай).

Л.І. Францевич — член Національної комісії з радіаційного захисту населення

України, брав участь у розробці проекту Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» і першої «Концепції Чорнобильської зони відчуження на території України».

Наукова громадськість, друзі, колеги, численні учні щиро вітають Леоніда Івановича з ювілеєм, зичать йому здоров'я і плідних років творчої праці.

70-річчя члена-кореспондента НАН України О.О. ШУЛЬЖЕНКА

7 жовтня виповнилося сімдесят років відомому вченому в галузі синтезу і спікання надтвердих матеріалів члену-кореспонденту Національної академії наук України, академіку Міжнародної академії наук «Контенант» Олександровичу Шульженку.

О.О. Шульженко народився у Києві, у робітничій родині. З цим містом пов'язане все його життя. Після загибелі батька на фронті у 1945 р. турбота про виховання двох дітей лягла на плечі матері. По закінченні середньої школи Олександра призвали до лав Радянської армії, служив у Заполяр'ї. З 1956 р. почав працювати робітником на Київському заводі дослідних інструментів. Без відриву від виробництва закінчив Київський політехнічний інститут за спеціальністю «Технологія машинобудування, металорізальні верстати й інструмент». Від 1959 р. і донині Олександр Олександрович працює в Інституті надтвердих металів ім. В.М. Бакуля НАН України, де подолав шлях від старшого інженера до завідувача відділу

технології синтезу і спікання надтвердих матеріалів за високих тисків.

Значний вплив на становлення О.О. Шульженка як фахівця і вченого справили засновник і перший директор Інституту надтвердих матеріалів Валентин Миколайович Бакуль і нинішній його директор академік НАН України Микола Васильович Новиков.

Виконана у 1978 році О.О. Шульженком кандидатська дисертація на тему «Дослідження ступеня перетворення графіту на алмаз і міцність кристалів, синтезованих за різних умов» принесла йому широке визнання спеціалістів у галузі синтезу надтвердих матеріалів. Великий резонанс мали результати встановлення залежності між межею міцності й об'ємом кристалів алмазу, а також залежності між межею міцності кристалів і складом металічних включень і домішок парамагнітного азоту в них. Низка науково-технічних розробок, виконаних Олександром Олександровичем у процесі досліджень за темою кандидатської дисертації, була запатентована у США, ФРН,

Франції, Італії, інших країнах і впроваджена на заводах алмазної галузі.

У 1990 р. О.О. Шульженко блискуче захистив докторську дисертацію на тему «Наукові основи синтезу алмазів із заданими фізико-механічними властивостями». Її основні положення були згодом розвинуті й узагальнені у 224 наукових працях. Уперше дослідником визначено зв'язок мінімальної температури синтезу алмазу з температурою плавлення стабільних евтектик і перетектик у системах метал–вуглець, що дало змогу встановити механізм синтезу алмазів за різних умов та в різних системах.

Члену-кореспонденту НАН України О.О. Шульженку належать пріоритетні і визнані у світовій науковій літературі теоретичні та експериментальні результати щодо встановлення механізму утворення алмазів і використання у процесах синтезу нових нетрадиційних розчинників вуглецю.

Олександр Олександрович — автор багатьох наукових відкриттів, які допомагають суттєво розширити обрії сучасного матеріалознавства. Так, у 60-х роках минулого століття він спільно з колегами створив гаму алмазних шліфпорошків із великим діапазоном фізико-механічних і експлуатаційних властивостей. За його активної участі всі розроблені технології одержання синтетичних алмазів були впроваджені на заводах алмазної галузі у Полтаві, Єревані, Львові, Бориславі, Ташкенті. Поряд із проблемами синтезу алмазів і кубічного нітриду бору (КНБ) учений досліджував вплив високих тисків і температур на структуру та властивості широкого класу матеріалів. Результати цих експериментів уперше довели гіпотезу глибинного походження на-

фти. Десятирічні дослідження Олександра Олександровича, спрямовані на створення та впровадження полікристалічних матеріалів на основі КНБ, увінчалися винайденням нового композиційного матеріалу — кібориту, який широко застосовується для механічної обробки загартованих сталей і чавунів.

Упродовж 1990—1993 років Олександр Олександрович працював науковим керівником лабораторії «Тридіал» у Технічному університеті в Будапешті (Угорщина). За цей час під його керівництвом і за безпосередньої участі було виконано роботи із синтезу алмазів в апараті типу «Белт». Отримані результати досліджень опубліковані у провідних європейських наукових часописах.

Нині О.О. Шульженко керує проектом зі створення нанокристалічних композитів для фінішної обробки кольорових металів та їхніх сплавів.

Учений — лауреат численних премій, серед яких — Державна премія УРСР у галузі науки і техніки, Державна премія України в галузі науки і техніки, премія НАН України ім. І.М. Францевича. Його відзначено орденом «Знак Пошани», медаллю «За доблесну працю», а в 2001 році О.О. Шульженко удостоєний почесної Бакулівської медалі.

Своє сімдесятиріччя вчений зустрічає новими ідеями та досягненнями. Він успішно розробляє низку наукових напрямів, у створеній ним науковій школі готуються чергові новаторські проекти. Наукова громадськість, колеги і друзі широко вітають Олександра Олександровича з ювілеєм, зичать йому здоров'я, наснаги, творчих звершень.